

ԻՐԱՒՈՒՆՔ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ԶՈՐԵՔՇԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐԱԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պարբերական համար Տարեկան 12 ֆր.
» » Վեցամսեայ 6 ֆր.
Առաստախնակի համար (երկու քիւր մեկ
ծրարով) Տարեկան 14, վեցամսեայ 7 ֆր.
Ամերիկայի » 2.60 տղ վեցամս 1.50
ԿԱՆԽԻՎ ՎՃԱՐՆԵԼԻ

Համակ դրամ եւայլն դրկել հետեւեալ հասցեով
ԽՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԻՐԱՒՈՒՆՔ» ԼՐԱԳՐՈՅ — Վ.Ս.Ռ.Ն.Ա. (Պուլկարիա)
Редация на ВѢСТНИКЪ «И правункъ»
ВАРНА (България)
Rédaction du journal
„Ira vounk“
V A R N A (Bulgarie)

Խմբագրութեան ուղղեալ գրութիւն
էս չեն դրկուիր եւ յարմար դասաւոր-
ւելու միայն կը հրատարակուին աւ-
րոյցովի կամ մասամբ:
Մանուցման տղը 20 սանթիմ. երե-
փն աւելի անգամներու համար 20 0/0
զեղ կը լինի:

28 ՄՆՏՈՒԿԻ ԽԱՅԱԳՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Պ . . . քղք. 10 փետր.

... Խմբագիր,
իրիւ հայ անհատ մը կու-
գիմ գրել քաղաքիս մէջ կատա-
րուած այն քառամեկի զեղծումնե-
րու իրողութիւններն: որոնք ամեն
հայի հոգին պիտի խշխշացնեն:
Թէպէտեւ ձեր թերթին մէջ
չատ բան գրուեցաւ և չատ գը-
րուածներ ալ հրկուցան, սակայն
աւելորդ չըլլար անշուշտ որ տե-
ղեկագրեմ ձեզ քանի մը կարեւոր
ու մանաւանդ ուշագրու կէտեր,
որոնք աւելի պիտի լուսաբանեն
ձեր պաշտպանած արդարացի դա-
տը:

Խնդրին մանրամասնութեանց
մէջ մտնել առաջ, պէտք է ըստ
թէ 1896 թուականի վերջերը
քանի մը հայրենասէր երիտասարդ-
ներու ձեռքով աշտուղ փոխադ-
րուած էին այդ 28 անտուկ գոյ-
քերը զոր նուիրած էր հայրենա-
վառ ու անձնուէր տիկին մը: Եւ
որովհետեւ քաղաքիս մէջ ամենէն
վստահելի ու միանգամայն ազգա-
սէր անձ մը ճանչցուած էր Գ. Ո.
վաճառականը, ժամանակ մը անոր
տրամադրութեան ներքեւ մնացին:
Բայց կուսակցական կռիւներու
միջոցին իշխեալ անձնաւորութիւնը
հարկադրուեցաւ հեռու մնալ այդ
տեսակ անկեղծաբան ու միջին
գործունէութիւններէ, ուստի հարկ
համարեց յանձնել Պալքանեան
ներկայացուցիչ եղող. Ի Ս. . Ին:
Պարոն ներկայացուցիչը փութաց
հաս զալ և իր մասնաճիւղին ան-
րաջն եղող Պ. Յ. Փ. Ի տրամադ-
րութեան ներքեւ թողուլ: Յ. Փ.
երկու ժամօթ անձնաւորութեանց
հետ, ընկերացաւ քաղաքէս խոյս
տուող Կ. Ս. Ի և վերջոյ գոյքերն
իրենց ամբողջութեամբ անոր վար-
ձած տունին մէջ պահելու վստա-
հութիւն ալ ունեցաւ: Կ. Ս. Ի.,
որ կօչկակարութեամբ զբաղող
գործաւոր մըն էր, մէկ կամ մէկ-
ու կէս տարուան մէջ յաջողեցաւ
այդ իրեն աւանդ եղող նուիրա-

կան գոյքերը վաճառել և, գիտակ-
ցութեամբ Յ. Փ. Ի այս բարոյա-
կանի ու խղճի հանդէպ եղած
քառամեկի ոճիւրդ բաւական տոնն
քողարկեալ վիճակով մը պահել:
Իրաւ է, հարցնողներ եղան այդ
գոյքերու մասին, սակայն սա պա-
տասխանը տրուեցաւ չարունակ:
— Գոյքերն ապահով տեղ են,
բայց չենք կրնար մեր կուսակցու-
թեան չը պատկանող անձներուն
վստահել, հետեւաբար չենք կրնար
ըսել թէ որո՞ւ տրամադրութեան
տակ կը մնան:
Այս վճռական պատասխանին
համակերպելով ատեն մըն ալ ան-
ցաւ: Ու օր մը յուսախաբութիւնը
սոսկալի եղաւ, երբոր իմացուե-
ցաւ թէ Կ. Ս. Ի. քաղաքէս հեռա-
ցած է և թէ գոյքերն ալ անհե-
տացած են:
Ահա՛ իրարանցում, ահա՛ հա-
կառակութիւն, ահա՛ ամենուստ
արձակուած բողոքներ: . . . Երբի՞շ...
ո՛հ ուրիշ ոչինչ: Այդ ամեն զար-
հուելի երեւոյթներու հանդէպ
անդրդուելի մնաց Յ. Փ. Ի միմիայն
պատասխան մը տուաւ խուժանին:
— Կանչուեցաւ տեղի չը կայ,
պարոններ, յանցաւորը Կ. Ս. Ի. ըլ-
լայ, ես ըլլամ և կամ թէ ուրիշ
մը, ատիկա կուսակցութեանս կը
վերաբերի: Ինչեւնուդ պէ՛տք,
մանաւանդ ձեզի ինչ... Ես ա-
մեն բան ժամանակին տեղեկագ-
րած եմ թէ՛ Պալքանեան ներկա-
յացուցչին և թէ Գաշնակցութեան
Արեւմտեան պիւնային (.)
Այսպէս, առանց ուրիշ բացատ-
րութիւններ տալու, կը խնդար
հասարակութեան ըթին, և երբեմն
ալ գրպանէն նամակներ հանելով
իր ծանօթ ու վստահելի կարծած
անձներուն կը կարդար, որոնք Ա.
րեւմտեան անունը կայ ինքը չկայ
պիւնայի գործիներով կըբռնուած էին:
Օ՛հ, ի՞նչ գեղեցիկ բաղդ...
Ազգին թշուառ ու տարագիր զա-
ւակներու ճակտի քրտինքէն խը-
լուած դրամները կաթիլ առ կա-
թիլ հաւաքել՝ նուիրական գաղա-
փարի մը գոյութեան անունին
տակ և յետոյ զանոնք չորթել,
գողնալ ու վստաւութեամբ յափը-
տակել այսպէս առանց պատժուե-
լու և առանց օրինաւոր պատաս-

խանտութեան . . . սոսկալի
բան է ասիկա . . . մանաւանդ հը
ընչիային ոճիւր մըն է:
Բայց ո՞վ է յանցաւորը: — Ոչ
ոք. յանցաւորը հասարակութիւնն
է. որ աակաւին լուծութիւն կը պա-
հէ, իր բողոքներու ձայնն ա-
ռանց լսելի ընելու, կը խղճէ և
մէկ խօսքով, իր դատաստանը կը
թողու կարգ մը խաչագողներուն,
որոնք չպիտի կրնան իրենց ընկե-
րը պատժելու, որովհետեւ . . .
այո՛, որովհետեւ իրենց օճիքն ալ
չը վերցուիր, իրենց վրայի չապի-
կն ալ աղտէն չափազանց սեցած,
մքրտած է: Տեղն է իշխատակել
թէ ասկից երէք կամ չորս ամիս-
ներ առաջ, երբոր խնդիրը հրապա-
րակ չէր նետուած եւ դեռ յօսկար
գոնէ այդ գոյքերէն մաս մը աղա-
տելու, քաղաքիս մէջ ծանօթ անձ-
նաւորութիւն մը հեռագրով մը
իմացուցած էր Պալքանեան ներ-
կայացուցչին որ անմիջապէս հոս
զար, սակայն մերժողական պա-
տասխան մը տալէ յետոյ, բոլո-
րովին անարգալից ընթացք մը
բռնած էր հանդէպ այս իշխեալ
անձին, որուն միջամտութիւնը լոկ
աղղախիւրաբար եղած էր:
Այդ, այսչա՛փ յայտնի ապա-
ցոյցներու մէջ, ի՞նչ գաղափար
կրնանք կազմել այդ Պալքանեան
չորհրդալի և միանգամայն տխրա-
հուշակ պարոնին վրայ: Բայց իս,
Պարոն ներկայացուցչի այս անար-
գալից ընթացքն ու մերժողական
պատասխանի գոյութիւնը բացար-
ձակ ասօքիմաններ են անշուշտ,
որոնք կը պարզեն ու կը լուսա-
բանեն թէ եղած զեղծումներն ա-
մենքն ալ, առանց բացառութեան
անոր գիտակցութեամբ տեղի ող-
նեցած էին: Ունի՞ արդեօք այս
ապացոյցներու հանդէպ ո եւ է ա-
ռարկութիւն և կամ թէ ո եւ է
արդարացում մը, թո՛ղ հրապարա-
կաւ յայտնէ . . . ասիկա մէ՛կ:
Կարծեմ անցեալ 1899 սեպտեմ-
բեր ամսոյ մէջ էր, երբոր վառ-
նայէն քննիչ մը զրկուեցաւ: Այս
անձը լեղուի արտասանութեամբ
տաճկահայի գրոշմը կը կրէր,
թէ եւ բռնազբօսիկ ու կարելի ե-
ղագին չափ ճիգ թափելով
կը ջանար այդ բացարձակ գոյու-

թիւնն անշուշտ ընել և Ռու-
սահայի մը յողդողդ բնաւորութիւ
նը ցոյց տալ իր բոլոր խօսուածք-
ներուն մէջ: Պէտք է խոստովանիլ
թէ իր գալուստը բաւական ուրա-
խութիւն ու միանգամայն մեծ հա-
մարումի սը արտայայտութիւնը
պատճառեց հասարակութեան որ
ակնդէտ կը սպասէր խնդրին ան-
միջական կարգադրութեան:
Պարոն Գնիւիչը, կը փութամ ը-
սել առանց երկարաբանութեան,
թէ՛ իր ընթացքին մէջ կատար-
եալ անաշուշտութեամբ չը վարուե-
ցաւ և թէ՛ իր հետեւած սկզբուն-
քին հանդէպ չափազանց մեղան.
Չիլու ստիպուեցաւ: Ո՞վ կը յու-
սար սա պատասխանին: — Պա-
րոններ, էի եպածն եղել է. . .
առ այժմ ոչինչ կարող ենք անել:
Եթէ ազնուութիւն կանէք, հարկ
չի կայ երկար բարակ այդ եղե-
լութիւններին քրքրել. . . դրանք
այնպիսի խնդիրներ են որոնք ա-
մեն ժամանակ պատահում են և
ամեն կուսակցութիւնները էլ ու-
նին . . . (.) Ես ձեզանից խընդ-
րում եմ որ այլիւս մոռնաք . . . և
էլի չը քրքրէք:
— Բայց այստեղ քանի մը սըն-
տուկ այդ գոյքերէն անտէր կը
մնան, պարոն քննիչ, ատոնք ի՞նչ
պիտի ըլլան ուրեմն:
Այս յուսահատական բայց զթա-
լի հարցումներուն ի պատասխան:
— Օ՛հ, դրանք արդէն ոչինչ
բաներ են, պարոններ, բացա-
րանից ամենայն պաղարկուե-
թեամբ և յանդիմանական եղա-
նակով մը. միթէ՞ չարժէ դրանց
համար ժամավաճառ լինել և զբա-
ղուիլ . . .
«Ոչինչ բաներ են» բայց մօ-
տաւորապէս տասն և հինգ ոսկիի
արժողութիւն ունի. . . ասիկա
երկու:
Արճիւ:
Ծ. Խ. — Արդէն մինչեւ ցարդ ըս-
տածները ու գրուածները բաւա-
կան որոշ ցոյց կուտան այդ խա-
չագողութեան մեղսակիցները: Բայց
խնդրոյն աւելի խորը թափանցելու հա-
մար ձեռք առնուած միջոցները կը յու-
սանք թէ մօտ օրէն բոլորովին զիմա-
կազուրկ կընեն բուն խաչագողները:
—)o(—

Wochblattung
№ 4
Juni
BESTELLEN
3.3.00
GN

ՆԱՄԱԿ

ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՅԻՐԱՆՍԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ

ԱՊՏԻԼ ՀԱՄԻՆԻ ԽԱՅՐ

Սուրբանին կողմէ Յրանայի հանրապետութեան նախագահին տրուած իմ թիւով պատուանշանին առթիւ, Օռոտի խմբագրինքնէն Պ. Բեէն Քիլիսի տախտակահան ուղղած նամակին թարգմանութիւնն է հետեւեալը.

Պարոն, ուրիմն այսօր պիտի ընդունիք «Նըշանը իմ թիւով» շքանշանը, որ խաղաղութեան մէջ շուրջ 400,000 Օսմանեան հպատակներուն որոնց 300 հազարը հայեր են, կանոնաւոր սպանիչին, Ապտիւլ Համիտի կողմէ զորկուած է ֆրանսական հանրապետութեան նախագահին.

Փոստայի մեր գաղտնիքները, զգուշի առաջակին խնդրանքը առանց վիճաբանութեան ենթարկելու, չեղեալ նկատելով յայտարարեցին թէ նա ըստ իր խոստովանութեան Միւս Մարգարայան եւ կարմիր Գազան մէջ. եւ զուր հանդիսաւորապէս կրնայինք քառասուն տարի ծառայող թուրք պաշտօնեաներու վերապահուած այդ պատուանշանը զոր Եւրոպայի վեհապետներէն միայն Կիլիսի Բ. կայսրը կը կրէ, իսկ Անգլիայ թագուհին ստուգումով ու զգուշութեամբ մերժեց զայն:

Ձեր բարի համբաւին համար լաւագոյն էր որ զուրք ալ նոյնը ընէիք եւ երբեք մտիկ չընէիք, այն օտարոտի խորհուրդներուն որ տուաւ Կ. Պոլսոյ գեղարարը, «Շէյխ ԳՕՍԻՍԻ ԲԱՇԱՆ» ինչպէս կանուանին նոյն Միւս Մարգարայանին եւ իր արքանեակներուն հանդէպ ցոյց տուած քաղցր վարմանքին համար:

Անշուշտ կ'անգիտանայիք որ իրաւուն հակառակորդ եւ պրեմիէ թշնամի դադարացիներն անգամ միացան Ապտիւլ Համիտի դէմ եղած հանրային դատապարտութեան մէջ, որոնք են Պ. Ժորժ Բլէմանսո, Պ. Տընի Գոշէն, Պ. Ջաւաթ Դաւըն, Հայր Շարմիւս, Բոլտը Դաւանեաք եւ Ձիր նախարարներէն մին Միլոն, Անասոյ Փոստա ժիւլ Լըմէյոնը, Ժան Ժոսէս եւ Բալիլի արքեպիսկոպոսը. այնպէս որ այնչափ տարբեր եւ այնչափ իրարու ներհակ մտքերը միմեմեմիքական ճշգրտութեամբ ու համաձայն գտնուեցան:

Ձեզի չըսուեցաւ թէ ինչ անհրաժեշտ վաւերագրեր գրեցիք մեզիցին այդ կարծիքը կազմելու, այնպիսի գիւտանապիտան ճշմարիտ վաւերագրերը զոր ոճրագործը անգամ չկրցաւ ուրանալ: Անոնց կը բաւէր նոյն իսկ մեր ղեկին տեսարանները որոնց մէջէն Պ. Կապրիէլ Հանթը մանաւանդ իր անձը պատասխանատուութենէ փրկելու այնպանելի փութկոտութեամբ մը, նենգամտօրէն կարեւոր մասերը վերցնած է:

Պարոն, գիտէ՞ք թէ Ապտիւլ Համիտ Բ. ի իշխանութեան տակ ի՞նչ է եւրոպական եւ Ասիական Թուրքիոյ բուն վիճակը:

Գիտէ՞ք որ տուրքեր հաւաքելու համար Համիտի գունդերը գիւղեր կը թալանեն եւ կը նստին գիւղացիոց տունները, ինչպէս կընէին Լուի Ժոյրի հարկապահանջները. կրնե՞ք փոքրիկ աղջիկները եւ պղտիկ տղաները դուրս կը քաշեն իրենց անկողնէն՝ կռուելու համար եւ մարդոց դէմքերը աղտոտութիւններով կը պղծեն, կը տանջեն ու ըստ հաճոյս կը սպաննեն:

Գիտէ՞ք որ տպագրուած Հայերէն գիրք մը, կամ յեղափոխական համարուած թուրքերէն թերթի մէջ կտոր ունեցած ըլլալու ոճրին համար հաղարներով մարդիկ բանաւ զրկուած են:

Գիտէ՞ք որ հոն բանտին մէջ հասարակ ոճրագործները գէնքով կը թողուին, անդէն քաղաքական յանցաւորները սպաննելու եւ սպալեալով ճիւղ չնորհը ստանալու համար:

Գիտէ՞ք որ բոլորովին անմեղ ամբաստանեալ մը հարգաքննելու պատը ուակով գլուխը ածիլեցին եւ պղտիկ կտոր ծակ մը բացին որուն մէջ կիտովին ոչիւրով լեցուած կաղինի կեղեւ մը ներմուծեցին ծանր քարի մը ճնշումով: Խեղճ քանիցս կը մարի բայց ամեն անգամին զանի խնամքներով կը թափուին կաղինը գլխուն մէջ մոցնալէն յետոյ: (Կապոյտ ծետրակ 1896 թ. օգոստ. թիւ 13):

Գիտէ՞ք որ Ապտիւլ Համիտի հպատակները ոչ միայն երկրէն, այն դժուրէն, առանց անցագրի չեն կարող ելլել այլ նաեւ իրենց արգիլուած է մինչեւ իսկ քաղաքէ քաղաք, գիւղէ գիւղ պտորտիլ եւ սպալեալով Ապտիւլ Համիտ դռները կը սպաննեն իրենց տեղը թշուառ եւ անթիւ:

Ահա այն է իսկական վիճակը: Անշուշտ կ'անգիտանաք նաեւ թէ ի՞նչ է արդի արաւստուր վիճակը. եւ ինչ անցաւ սոսկալի ջարդերուն ժամանակ, ուր Նիշանը-Իմիլիայի բախտը Նեւրոնէ, Ատիլայէ եւ անամորթ թագաւորներուն շարադուներն ալ աւելի նրշանաւոր եղաւ:

Գիտէ՞ք որ միայն Հայաստանի մէջ 300,000 մարդկային արարածներ ինքը կ'ախել, սպաննել, այրել, թղկաւ, մարմազերծ ընել եւ կտորտի տուաւ:

Գիտէ՞ք որ Ծրագրագործի մէջ դահճի, ներք փողոցները եւ արիւնով ներկուած հայկական թաղերը կ'ոտորուէին անցած մարդկային մարմաներ պատգնելով կը պոռային. «Ո՞ր կուզէ զոյ խնդր, թեւեր, սրունքներ, տաքեր գինեղ՝ քառասուն տարեկան է»:

Գիտէ՞ք որ ուրիշ տեղեր ալ վիրաւորեալներ կը խորովէին, քարի գով կ'ոճէին եւ ողջ ողջ կայրէին, յիլ կիւնիստ փորը ճեղքելով մանկիկները իրենց հօրը շուկերուն վրայ կտոր կրտոր կընէին եւ աղաքը վեր նետելով իրենց սուրբնունը վրայ կ'անցնէին:

Գիտէ՞ք որ Եգիպտոյ Մայր եկեղեցիին մէջ 3000 այր, կին, ձեր, աղայ այրուեցան Նազիֆ փաշայի գործերէն. եւ երեք ամիս վերջն ալ հիւպատոս Ֆից-Մորիս արիւնիւղութեան վայրը այցելելով դեռ անաքարերը մարդկային ճարպերով եւ մածուցիկ արիւնով շաղկապուած գտաւ:

Գիտէ՞ք որ Կարմիր Սուլթանը 1894-ին Սասունի կոտորածէն սկսելով շարունակաբար 1895-ի սեպտեմբ. Անատոլիոյ եւ 1896-ի Կ. Պոլսոյ մօտաւորապէս 10,000 հոգի ջարդերով, երկու տարուան շրջանի մէջ իր ջնջումի գործը զլորիս հանեց:

Գիտէ՞ք որ Կարմիր սուլթանը ինքն իր ուղղակի կանաւոր հեղինակը, եւ պատասխանատու կոստածներուն ու ընդհանուր ջարդերուն:

Գիտէ՞ք որ հանդարտ ժամանակի մէջ աւազակները կ'աւարտայ ժողովի մը այգիներն աւերելով քանի մը հայեր սպաննեցին. հրաման տրուեցաւ ապիկար կառավարիչին ձերբակալուած իրը ազատ արձակելով իւրաքանչիւրին մօտաւորապէս 80 ֆրանքի գումար մը տալ. ինչպէս իր գոհունակութեան:

Գիտէ՞ք որ Պ. Փոլ Բամպոնի պալատը բրած մէկ սպանական զիմուք բաւեց Տիգրանակիտի ջարդին վերջ տալու:

Գիտէ՞ք որ Պոլսոյ կոտորածը դադարեցնելու համար նոյնպէս բաւական եղաւ Կարմիր Գազանին ղեկավարութեան կողմէ տրուած բաց հեռագիր մը, որով կազդարարուէր թէ հակառակ պարագային յորձակում պիտի կրէ:

Գիտէ՞ք որ մեր այն աստիճանի գիւտարական կցող-գլխակալ-գնդապետ վիլայար Հայր Սալվատորի սպանմանը առթիւ, քննութիւն մը կատարեց ու իր տեղակալորդին մէջ ցոյց տուած ապաւանջները խաղաղութեան կը հաստատէին Սուլթանի դերը: (Ինքին տեսարակ 1898 թիւ 231):

Գիտէ՞ք որ Պ. Տը լա Պուրնիէս, այն տոննուան մեր գործակալը, Պոլսոյ մէջ ամենայն պարագիւր թեմամբ գործուած ջարդերը պատմելէ վերջ, իր 3 տալ. 1896-ի հետագրով կաւելցնէ. «Ձեր վեհապետեան չեմ կրնար թուիլ եղած դէպքերու անվերջանալի շարքը, որոնք յայտնապէս կապալցուցանեն թէ Սուլթանը ինքն է որ այս սպանիչներուն ձեռքը, ղէնք տուած է»:

Գիտէ՞ք որ Ապտիւլ-Համիտ բացի Հայերէն, առանց կրօնքի եւ ազգութեան խորութիւն գնելու ջարդած է Թուրքի, Արապներ, Պուկարներ, Յուներ, Եգիպտացիներ, Տիգրացիներ եւ Սուրիացիներ, իր խնդրութեան եւ վայրագութեան հաճոյքին համար:

Նոյնպէս գիտէ՞ք որ մասնակի վերջնալորտ իրենցներու եւ զաւանդի յայտնութիւններու մէջ ալ պարագանց եղած է անիկա Թաֆի մէջ սպաննել տուաւ Միւսաթ փաշան եւ յետոյ հրամայեց որ գերեզմանէն հանեն զհինգ գլուխ արկիկի մը մէջ գնելով իրենց գրկին, իբր արուեստական առարկայ մը: Եւ նա իր ձեռքով սպաննեց իր ուրիշ տարիկան մէկ գլուխը ու պալատին մէջ պարտիզպան որ Երաւորի ծառայողները հարկելու համար քիչ մը ուշ մնացած եւ այդ պարտիզի Շըմի-Նուրին հետ դէմ առ դէմ գտնուելու զժաղգով թիւնը ունեցած էր:

Պարոն, անուշա, կանախտանայիք այս պաշտօնական եւ անպաշտօն ու ճիշդները: Պոլսոյ պարզ եւ քաղցր բարձր տէր եւ բարի ու լուս մարդու մը համար ունիք. կարելի է Ձեզի բնական է թէ երկրին շահը Ձեզ կը հարկադրէ ընդունիլ ձեռնարկի խաղաղութիւնը: Այդ բանը մեծ հետեւանք մը առաջ չպիտի ընէ:

Ձեզ խաղած են, Պարոն, կը ցալիմ Ձեզի, այդ խաղաղութեան արեւով շաղկապուած է. եւ երկրին ոչ մէկ շահը չէր կրնար Ձեզ ստիպել Սուլթան Ապտիւլ Համիտ Բ. էն, Միւս Մարգարայանէն եւ կարմիր Գազանէն բան մը ընդունելու:

Դէպի նա, մեր հետեւելիք քաղաքականութիւնը, Ֆրանսայի պատուոյն եւ իր ժողովուրդին բարեբան համար որոնք կը առաջարկեն ու մեզի կաղապարեն, պէտք է ըլլայ Սուլթանը վեհապետ ձեռնադրութեանէն զրկել. հարկ չկայ զայն չուանելով կապիւր. եւ ոչ ալ Երաւորի առաջը կախալան բարձրացնելու, այլ միայն այս վտանգաւոր խնդր փակելու է այն պալատին մէջ, ուր բանաւորութեան է իր Մուրատ եղբայրը. եւ այն օրը մենք ղեկավար հանդարտութեան մէջ դրած կըլլանք ինչպէս կընեն անուրախ ինչ-էնչանք ուն, առանձնութեան մէջ թողնով:

Իայց մինչեւ այն օրը մենք չպիտի դադրինք զայն հալածելու ու աշխարհի աստիճան մատնելու եւ մենք պիտի ցաւինք ամեն անգամ, երբ գիտնալով կամ ինչպէս այսօր չգիտնալով անոր ոճրները, նախարար մը կամ երկրի մը պետ մը որ մեղաւոր ըլլալու երեւոյթը կոտայ ինքնիրեն եւ անոր բռնապետութիւնը կը հաստատէ:

«Օռոտ» Բիշէն Բիշէնա
17 փետր. 1900

—)o(—

1800-1900

Ե. ՅԻՐԱՆՍԻ

(Շարունակ. Ասխորդ քուէն)
Պոստալային վերջնական ա կուտովը հին տակնուվրայութիւնները նորէն ծայր տուին, որոնք պահ մը դադարած էին Միւս կայսր հզօր հեղինակութեանը առջեւ:

Նաբօլէոնի իբր յաջորդ իր երեք տարեկան տղան Նաբօլէոն Բ. անունով կայսր հռչակուեցաւ. բայց իր իշխանութիւնը բոլորովին անուանական մնաց, Պուրպանից կրկին վերադարձովը, Լու Մաւի-Լուիզ կայսրուհին, կայսրորդին հետը՝ քաշուեցաւ իր հօրը Աւստրիոյ կայսր քով, ուր Նաբօլէոն Բ. Ռալիստատի դուքս անունին տակ ապրեցաւ. Ե մեծու 24 տարեկան հասակին մէջ:

Լուի Ժորժ Երկրորդ անգամ իւրիկ կը մտնէր իր նախնիքին, իւր իշխանութիւնը վերստանալու Նաբօլէոնի ջախջախիչ հարուածը տալով մինչեւ Ռալիզ քաղաքը, նախկին օտար պետութիւնը վերջ առաջնորդեցին Ֆրանսայի գահին վրայ. ուրկից ֆրանսացի ժողովուրդին կամքը շատ արդարացի պատճառներով իր ընտանիքը դատապարտած եւ վտարած էր: Լուի իշխանութիւնը միայն օտար ուժերու աղբիւրով իշխանութեան մը ամենէն մեծ զօրավիգը եղող ժողովրդային կամքն ու հաւանութիւնը կը պակսէր:

Ֆրանսա արտաքին ունեղհատ պատերազմներէն եւ ներքին խռովութիւններէն չուրազանց յոգնած համակերպեցաւ իր օրուան ճակատագրին. հիմա Լուի կը մնար անցեալէն փորձառու եղա՞նք ներկային պահանջներուն համեմատ շարժիլ եւ ըստ այնմ գոհացում տալ ժողովուրդին եւ երկրին ու այնպէսով ամրացնել իր եւ իր ընտանիքին գահն ու գիրքը:

Բայց Լուի Ժորժ սխալ ընթացքի մը հետեւեցաւ. իր բոլոր նաւ քաղաքական ուղղութիւնը եւ վարչական գրութիւնը երկրին վիճակին եւ ժողովուրդին պէտքին համապատասխան չեղան:

Պուրպանիցը հապիւ թէ վերագործած, սկսան ալլ եւ ալլ ձեւերու տակ ժողովուրդը ահաբեկելու եւ բռնապետութիւնը նորէն յայտնուեցաւ բաւական սուր ձեւի մը տակ. Արքայական տան անձնակազմը օրուան վարչական մարմինը բարձրագոյն ատենաներուն վերահաստատուած եւ ժողովրդական կախութեան բարձունքը քուէարկեց. Եւ թագաւորը իր նախարար Տէքալի հետ երեսփոխանական ժողովը ջնջեց:

Այս եւ այստեսակ դէպքեր ժողովրդին մէջ կեցած զժգոհութիւնը արժարծեցին եւ Արքայական

ընտանիքին անգամ Պէրրիի Դուք-
սը Լուսինն ուղարկեցան, որ աղքատ
գաւազաններէն համարուող մըն
էր: Պէրրիի Դուքսին մահովը
գրեթէ երկրին ամեն կողմը ամե-
նախօսու և անտանելի հակողու-
թեան ենթարկուեցաւ: Այս ձեռք
առնուած խտուածիւնները չուշա-
ցան սակայն իրենց արդիւնքը
տալ, որ եղու գաւազանութեանց
շարք մը միապետին և իր բնա-
նիքին ու օրուան իշխանութեան
մէջ կարեւոր տեղ մը բռնողներու
գէտ:

Միեւնոյն ատեն թէ երկիրը
զբաղեցնելու և թէ միապետութեան
ինպատ Սպանիոյ պատերազմին
ձեռնարկուեցաւ, որ Լուսին ԺԼԴԳԻ
իշխանութեան վերջ տուաւ:

Լուսին ԺԼԴԳԻ յաջորդը եղաւ
եղբայրը Կարլոս ԺԴ:

Յետագային ժամանակա-
բազմադարեւ արքայական տան հետ
մեկնած էին նաեւ թագաւորութեան
նախնական ընտանիքներ որոնք
թէ բարեկամ և թէ անձնուէր
էին Պուրպուրեան հարստութեան:
ասոնց տարազրուածեանը ատեն
հանրապետութեան և կայսրու-
թեան օրերուն գրաւուած էր այդ
ընտանիքներուն ամեն ունեցածը:
Կարլոս պետական գանձէն ա-
նոց ամենուն վնասին հատուցու-
ած հրամայեց. նախ մամուլի ու
գաղութեան դէմ խիստ օրէնքներ
գրուեցան ինչպէս նաեւ եկեղեցա-
կան իրաւունքները բռնաբարուե-
ցան որոնց հետեւանքով ճիշդիւթ-
եանը ու կրօնականները կարու-
ստ ժողի դէմ ելլելով յաջողեցան
թագաւորին դէմ ընդհանուր դժ-
գոհութիւն մը և մեծ անօգտութիւն:
Թագաւորութիւն մը յառաջ բերել:
Կարլոս ԺԴ-ի դէմ եղած այս
ժողովրդային դժգոհութիւնը, հա-
կաւոր եղած զօրաւոր ջանքերուն
և նոյն իսկ մասամբ մըն այ զոհո-
ղութեանց յանձնառումին չմեղմե-
ցաւ:

Նախորդին ծովային մեծ յաղ-
թանակը ուր Ֆրանսա միտցած
Ռուսիոյ և Անգլիոյ հետ, չախ-
չախեց Օսմանեան նաւատորմը, և
Կարլոս ԺԴ-ի հնարամիտ նախա-
րարը Մարթինիքի ջանքերը չը
կրցան ծայր տուած խռովութիւնը
կասեցնել. որ Կարլոս ԺԴ-ի անկ-
մանը պատճառ եղաւ:

Կարլոս ԺԴ-ի օրով Պոնապո-
թի ոսկորները Սէնդ Էլէն կղզի-
էն փոխադրուեցան Բարիզ ուր մեծ
հանգիստով ամփոփուեցաւ Նաբո-
լէոնի հիմնարկած ծիր և անկար
զինուորներու յատուկ շէնքին (էն-
վալիտի) մէջ:

(Նախնական)

Ս.

—)(—

—)(—

—)(—

—)(—

—)(—

—)(—

—)(—

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տեղի ոյս Ազգային Երկսեռ վարժա-
րանիւրու համար, պէտք եղած բնագի-
տական գործիքներն ու նիւթերը հայ-
թայթելու նպատակաւ ձեռնարկուած
հանգանակութիւնը մինչեւ ցարդ հե-
տեւեալ արդիւնքը տուած է:

Գեր. Բարթ. Վ. Պաղճեան	4
Տէր Մարտ. Մարտիրոսեան	3
» Սարգիս Ղարիպեան	2
Տ. Սորէն Գրիգոր, Կան	2
Տիարք	
Յ. Կ. Պոնոնովսկի	2
Առաքիլի եւ տիկին	2
Հայկ ֆէլդտայթեան	2
Տօքթ. Ա. Սարգիսեան	5
Մուրատ Երանոսեան	0.50
Ուն	5
Արամ Սթանպուլուեան	5
Ուն	5
Ազգային	5
Ս. Գաբրիէլեան	5
Ս. Ուղղակի Գաբրիէլեան	2
Օննիկ Յակոբեան	3
Նիթիւան Ազարեան	5
Մ. Մուրատեան	2
Ուն	3
»	3
Յ. Կարապետեան	3
Գ. Սպէնճեան	3
Թորոս Փոյատեան	2
Յարութիւն Սահակեան	1
Արմենակ Թագարեան	2
Կ. Եղապարեան	2
Ուն	1
»	5
Ուն	5
Ուն	5
Կ. Գաբրիէլեան	5
Գ. Սահակեան	3
Ս. Տաւադեան	5
Ս. Է.	1
Սիրաք Մարգարեան	3
Հ. Սարգիսեան	5
Ուն	2
Նաւրեան	4
Ա. Էստրադայեան	5
Գ. Յովհաննէսեան	2
Մ. Գաղատալեան	3
Ստեփան Տեմիրճեան	3
Ս. Գաւառեան	3
Յ. Գաւառեան	2

Դուրս ֆրանք 141.50

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Բարիկ, 19 փետր.

Վերջապէս աւարտուած է ցուցա-
դրներու ձեռագիր ցանկը: Սին-
չեւ օրս կը կողմնուէր թէ քսաներ-
կու՝ քսան երեք հատարներ, խո-
շոր ու թաւաւալ հատարներ պիտի
կազմէ ցուցահանդէսի «գաթու-
կըն»: Բայց կերելի թէ մի քիչ
աւելի պիտի լինի. այսինքն քսան
և ութը... կամ երեսուն հատար:

Գաթուկներու այնքան շատու-
թեան գլխաւոր պատճառներէն մին
հետեւեալն է, մինչեւ վերջին ա-
միսները կը կարծուէր թէ միայն
50,000 ցուցադրներ պիտի մաս-
նակցին ցուցահանդէսին, բայց
վերջին քանի մը ամիսներուն մէջ
հազարաւոր անձինք խնդրած են
մասնակցիլ, այնպէս որ բոլոր ցու-
ցադրներու թիւն է 76,000 որոց
40,000 ֆրանսացիներ են կամ
ֆրանսահայատական, գրեթէ 36000
օտարականներ:

Իսկ այն թուոյն մէջ չեն հա-
շուեր ժամանակաւոր ցուցադր-
ները և շրջուն վաճառականները:
Այնպէս որ վերջիններս աւելցնելով
առաջիններուն վրայ 1900ի ցու-
ցահանդէսին պիտի մասնակցին

մօտ 100,000 հոգիներ: Ըսել է
37,000 հոգի աւելի քան 1889,

Անգլիական կուսակցութեանց
վրայ գաղափար մը կազմելու հա-
մար, պէտք չէ զայն նկատողու-
թեան առնուլ իբրեւ գաղափարա-
կան կուսակցութիւններ որոնք ի-
րենց որոշ ուղղութիւնն ունին, այլ
իրբեւ անձնաւորութեան կուսակ-
ցութիւններ:

«Պահպանողականի» և «առա-
ջադիմականի» կամ «ազատականի»
անուններն նշանակութիւն չունին,
որք փոխ առնուած են: Անգլիա-
կան կուսակցութեանց բուն անունն
նորն են՝ «Թորփ»-ներն և «Ռեփ»:
Ներք որոնք որոշ նշանակութիւն
մը չունին: Օրինակներ տալու հա-
մար յիշենք թէ պահպանողական
կուսակցութիւնն ժամանակին եր-
կու պետ ունեցաւ Սըր Ռօպերթ
Փիլ որ աւելի ազատամիտ էր քան
ազատական կուսակցութիւնն աւ-
րոյշովին: Մինչ երբ ազատամիտ
կուսակցութիւնն կը կառավարուէր
Լորտ Գալվեսթընի պէս անձէ
մը, աւելի պահպանողական էր
քան ամենախստապահանջ պահպա-
նողականը:

Այսպէս ուրիշն պէտք չէ կարծել
թէ անգլիական քաղաքականու-
թիւնը ու եւ է ազգացութիւն կրնայ
կրիլ վարչութեան զուլն անցնող
կուսակցութեան, վարչութեան
կուսակցութիւններն սկսեալ չու-
նին: Ազատական կուսակցութիւնն
պահպանողականէն աւելի հակա-
մէտ չէ խաղաղութեան, իւրաքան-
չիւր կուսակցութեան մէջ խաղա-
ղապետներ ինչպէս նաեւ կայսերա-
կան կան, ինչպէս որ մէն մի կու-
սակցութեան մէջ կան կոթորիկ-
ներ, բողոքականներ, բարձր և
ոտորին եկեղեցականներ, պուր-
ժուաններ, գործաւորներ և այլն:

Ընդհանրապէս կուսակցութեան
պետք կրնայ ուղղութիւն մը ու-
նենալ որ ժամանակ մը կազդէ
կուսակցութեան վրայ: Այսպէս,
Պ. Կլաւտոնի կարողացաւ ազա-
տական կուսակցութեան մարդա-
սիրական գնացք մը տալ իւրան:
տական «հոմ-ուր»-ը ծրագրի մէջ
անցնելով, բայց քանի որ այդ
մեծ մարդը մեռած է կարծես կու-
սակցութեան ուղղութիւնն ալ փո-
խուելու վրայ է:

Ա. Սեւի եւ Մ. Դաւիթ-Բեկ

ԼՐԱՔԱՂ

Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտ-
րութեան համար դատական նա-
խարարութեան կողմէ ներկայա-
ցուցիչ կարգուած Պէհա պէյ Ա-
տանա երթալու համար Պոլսէն
մեկնած է:

— Նայպէս Պատրիարքարանէ
հեռագրուած է խաղաղական Սա-
հակ Սրբապանին, որ ճամբայ ել-
լէ Կիլիկիա երթալու համար, ո-
րուն պաշտօն տրուած էր կաթո-

ղիկոսական ընտրութիւնը կատա-
րել, բայց Ջատիկ տօնը գրեթէ
մօտ համարուելուն համար, Սա-
հակ սրբապանի կարելի չը պիտի
ըլլայ եղեր այս օրերս բաժնուիլ
Երուսաղեմէն:

— Գաւառներու մէջ տիրող կա-
րօտութեան համար նպաստ խնդ-
րող նորանոր գրութիւններ հասած
են Պատրիարքարան՝ նպաստից
յանձնաժողովին:

— Բարիկի «Լա Ֆրանս» լրագ-
րին մէջ, որ կանոնաց շահերուն
պաշտպանութեանը նուիրուած քա-
ղաքական ու գրական օրաթերթ
մըն է, «զոր կիներ կը վարեն»,
կը խմբագրեն ու կը շարեն» յուն.
24ին 25ին և 26ին բնագրական ու-
սումնասիրութիւն մը հրատարա-
տարական է Հայաստանի մէջ Հայ
կանոնաց վիճակի մասին:

— Կ Պոլսոյ Ռուսական դես-
պանը նոր դիմումով մը Դաւան
ուշագրութիւնը հրաւիրած է, այն
հայերուն համար, որոնք իրենց
կրած հարստահարութիւններուն
պատճառաւ նորէն սկսած են Ռու-
սական հողը գողթել. և պահան-
ջած է որ միանգամ ընդ միշտ
վերջ մը տրուի արդի կացութեան:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԷՏԱ

ԿԱՍ

(ՄԱՄԻՍ ՊՈՏՄԱԾԻ)

Հոշակաւոր պուկար գրագէտ և
հայրենասէր Լիւսին Գաբրիէլի
այս փոքրիկ գործը Նէտա անուն
առեւանգուած սոյլկան մը սրտա-
յոյզ պատմութեանը հետ ճշգրիտ
և յստակ կերպով կը նկարագրէ
Պուկարիոյ ազատութեան համար,
թուրք Տէրիպաշինի ու վարչապետ-
ութեանց աստիճանները և պուկար
ժողովուրդին այն ատենուան սո-
վորութիւնները, վարքը ու բար-
քը: Ընթերցողը քանի մը ժամե-
րու զոհողութիւնով կարող կըլլայ
Պուկար ազգին թուրք տիրապե-
տութեան տակ ունեցած անհան-
գուրժի վիճակը որոշ կերպով
հասկնալ և միեւնոյն ատեն Նէտաի
պատմութեամբ տեսնել թէ՛ ան-
սիրտ բռնաւորներու ծայրայեղ
ճնշումին տակ ընկճուած, բայց
վրէժխնդրութեամբ վառուած ըստ-
րակ այլիկ մը իսկ ինչպէս կա-
րող կըլլայ հսկայ ու գինուած
բռնաւոր մը խողխողելու:

Վերջապէս ամբողջ Պուկար
ազգէն շատ յարգուած Լիւսին
Գաբրիէլի այս գործը կարժէ
որ ամեն հայ կարգայ:

Գինը միայն 50 սանթիմ է. կը ծա-
խուի առայժմ միայն «Իրաւուն-
ք»-ի խմբագրատունը:

Ուրիշ քաղաքներէ և տրտասա-
մանէ գնել ուղղորդներ 55 սանթիմի
նամակագրուած զրկելու են:

ՍՕՆ ԻՆՏԵՐՎՅՈՒ

Կէնքն 1899 սէնտեմբերին կա-
ղէթա պէտէլինի էնտէմէմիշ օ-
լան Պուկարիատաքի ապօնէլէրի-
միդ փետր. նիհայէթինէ գատար
պօրճլարընը իյֆա իթմէլէր իսէ,
մարտ պիրտէն իթիպարէն անլէրէ
կաղէթա կէօնտէրիլմէյէնէկի վէ
ալաճաղըմըղը ալէնէն թալէպ իթ-
մէկէ մէճպուր օլաճաղըմըղը սօն
տէֆա օլարագ իթթար ու իլան
իտէրիդ :

Իշպու իթթարըն Պուքրէշտէ,
Քէօստէնէնտէ վէ քէօլլէրտէ պու-
լունան ապօնէլէրիմիդէ տախի շու-
մուլի օլտըղընը իլալէ իտէրիդ :

ՄԻՍՆՊՈԼԱ ԱՎՏԵԹ

Իվիլէրի նուսխէմիդտէ եաղտը-
ղըմըղ իւղրէ, Սթանպուլ կիտէն
ֆագիր միլլէթտաշարըմըղտան պա-
ղըւրը բաթէնթ վէրկիսի իչին
Պուկար հիւքիւմէթ մէմուրլարը
թարաֆընտան մէնն օլընմըղ :

Կէնքն կիւն պաղը զէվաթ թա-
րաֆընտան պու պապտէ Ս. Ուր-
րալիթէլէ օլունան միւրաճաթմ
սէմէրէ պախշ օլմուշ տըր : Եանի
բէք միւլթաճ օլանլարտան բա-
թէնթ բարասը թալէպ իտիլմէմէք
իչին վէրկի մէմուրլարընա թէնպի-
հաթ վէրիլմիշ տըր :

Սթամպուլ կիթմէք իչին նաւ-
լուն բարասը թէտարիքինէ աճիդ
գալմըղ օլան ֆուգարայի իանէ օլ-
մագ իւղրէ, պաղը զէվաթ մէ-
թէպէրան Ս. Յովասափեանըն
ղայրէթինէ իշթիւրագ իտէրէք,
տիւն աղշամ պիր թէլաթրօ վէրիլ-
միշ տըր : Ս. Յովասափեան վէ
տիկիր զէվաթ քէնտի տօսթլարը-
նա վէ էնէպի թիւճարլար իսայ-
լը պիլէթ սաթմըղ օլմաղլէ էքէյի
պիր հասըլաթ հուսուլա կէլտիկի
մէսմուլմիդ օլմուշ տըր :

ԹԻԻՐԲԵԱ ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ

Բուսիա էլլիսինին մուէսսիր նօ-
թալարը վէ միւրաճաթը իւղէ-
րինէ, խարիճիյէ նաղըրը փետ. 10
տա սէֆարէթհանէյէ կիտուպ, էլ-
չի իլէ ուլուն պիր միւլաղաթտա
պուլունմըղ տըր : Մէվլուի պահ-
օլան մէսէյէ շըմէնտըֆէր իմթի-
յաղաթը օլուպ, բուս էլլիսի տ-
նատօլուտա եաբըլան վէ եաբըլա-
ճագ օլան շըմէնտըֆէրլէրին բուս
շըմէնտըֆէր խաթթլարը իլէ միւ-
թապըղ օլարագ պիրլէշմէսինի
իտտաթ իթմիշ վէ պու պապտէ
թէմինաթ իսթմէմիշ տըր : Իշթի
պուտէ թարանսփալ մուհարէպէսին-
տէն իսթիֆատէ իթմէք իչին
պիր թէտալիր տըր : Բուսիա պիր
գալ սէնէտէն պէրու սիւհա հէրի-
նէ գալէմ վէ լիսան գուլլանմայ
վէ պու սայէտէ ֆիթուհաթ գա-
ղանմայ վէ ճիհանկիր օլմայ
ղայրէթ իտիյօր :

— Լօնտրա օսմանը էլլիսի Միւ-
ղիւրիս բաշանըն օղը, շօրաի
տէօվէթ աղասը Միւղէրիս պէյ
էվրոբալը պիր գամաղըն իսպարը
իւղէրինէ, զապըթա թարաֆըն-
տան տէրտէսթ օլընմըղ տըր : Քէ-
զա տախիլիյէ նաղըրըն սապըգ
քեաթիպի իքիտաթի էֆինտի
տէրտէսթէ պապը զապթիյէտէ
թէվգըֆ օլընմըղ տըր :

— Թիճարէթ աշտնամէլէրին
թանղիմի թէէլիթաթա ուղրատը-
ղը սէպէպլէ վէ նիհայէթ եէնի
վարիտաթ մէնպասը թէէսիս իթ-
մէք իւլին թիւքիայա իտիսալ
օլընան էնէպի մալլարըն 100 տէ
8 կէօմիւլի 11 է արթըրմայա
թիւք հիւքիւմէթի նիյէթլէնմէք-
տէ իմիշ, Ֆագաթ հիւքիւմէթին
պու նիյէթի էլլիլէրին պիր նօ-
թասը իլէ սէմէրէսիդ գալաճագ
զանն իտէրիդ :

— Սուլթան Օռօն կաղէթասը
մուհարիլէրի Ս. Ս. իւրպէն կօ-
հիէ, Բիյէն Գիյյառ, վէ Շարլ
Մալաթօյա քարըղ աշաճագ մու-
հաքէմէտէն կէրի տուրմուշ :

— Իլք եաղտա Ժէօն-թիւքլէր
Ժընէպտէ Տամատ Մահմուտ փա-
շանըն թահթը ըրիսսէթինտէ
պէօլլէք պիր մէճիս իտէնէքլէր
իմիշ :

— Մըսըր իւրտիլիին պիրա-
տէրի Բուէն Մուհամմէտ Ալի
փաշա, Տամատ Մահմուտ փաշա-
յա 20,000 օսմանը լիւրասը կէօն-
տէրմիշ տըր :

— Թէքրար ըրիվայէթէ նաղա-
րէն Տամատ Մահմուտ փաշա պա-
ղը թիւք վիւքէլարա վէ բիճալ-
լէր իլէ հաֆի մուխապէրէտէ իմիշ,
Պու սէպէպտէն Երլտըղտա հիւքմ
իտէն էնտիշէ ֆէվգէլատէ օլուպ
Սուլթան սապըգ սէր հաֆիյէ
Ահմէտ Ճէլալէտտին փաշայը Տա-
մատ Մահմուտ փաշայը գանտըր-
մայա կէօնտէրմէք իսթմիշ իսէ-
տէ, Ճէլալէտտին փաշա գապուլ
իթմէմիշ տըր :

ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻՅԷ

Ինկիլթէրա Պահրիյէ նաղըրը
մէճիսի մէպուտանա եէնի պիր
պիւտտէ ճէտվէլի թաղտիմ իթմիշ
օլուպ, իշպու եէնի պիւտտէ կէնքն
սէնէքլինտէն 928,100 ինկիլիդ ի-
րասը զիյատէ մէսարիֆ կէօսթէր-
մէքտէ տըր : Եանի կէլէճէք ոէնէ
ինկիլթէրա լէվաղիմաթը հարպի-
էյէն զիյատէ մէսարիֆ իտէնէկին-
տէն մատտա, 15 առէտ տէ եէնի
հարպ վարօրլարը ինչա օլընաճագ
տըր :

— Տէյլի թէլէկրաֆա Բեթերա-
պուրկտան պիւտիլիլիլինէ նա-
ղարէն, բուս հարպիյէ նաղըրը
Ջարա թէքլիֆ իթմիշ քի ինկիլ-
թէրանըն թարանսփալ մուհարէպէ-
սի իլէ մէշուլ օլտըղը շու ֆըր-
սաթտան իսթիֆատէ իտէրէք Բու-
սիա Հէրաթը զապթ իթսին, Ջար
նաղըրըն պու թէքլիֆինէ ճէվա-

պէն՝ շու մուհարէպէնին խիթմը-
նա գատար Բուսիա ամմէթէն պի-
թարաֆ գալաճաղընը պէյան իթ-
միշ եանի եէնի պիր մուհարէպէյէ
վէ խարիճէ թէճալիւղաթա թէ-
չէպպիւս իթմէյէճէք տըր :

Ֆագաթ թարանսփալ մուհարէպէ-
սինին աղըմասընտան պէրու Բու-
սիանըն Ահմէթիթանտա վէ թիւք-
քիտատ շըմէնտըֆէրլէր իմթիյա-
ղաթը էլէ կէլիլիլիլէ չալըշտըղը-
նը վէ Աֆղանիստան սինօրընտա
60-70 պին ասքէր թօրլատըղընը
նաղարը խըղգաթա ալընտըգտա
զաննը աճիզանէմիդտէ՝ Բուսիանըն
տիւրօմաթլըգ թարիգի իլէ ֆըր-
սաթտան բէք չօգ իսթիֆատէ իթ-
մէկէ չալըշտըղը աշիքսար տըր :
պա խուսուս պիր գալ հաֆիթա
տախի ինկիլիլիլէրին թարանսփալ-
տա մաղլուպիլիլիլիլ տէվամ իտէ-
ճէք օլուր իսէիտի թէֆէքքիւրի-
միդ խարիճինտէ թէպէտտիլաթա
վէ մէնգարէլէրէ թէսատիլի օլ-
նաճագ բըր :

— Պօմպէյտէ եումուրճագ խա-
թալըղընտան կիւնտէ 406 քիշի
էօլմէքտէ օլուպ, սօն պիր այղար
ֆընտայ 10229 քիշի էօլմիւշ տըր :
Հինտիա էհալիսի բէք ֆէնա պիր
սէֆայէթէ տիւշար օլմուշ տըր, ի-
չէլլէրտէն գըթլըգտան գաշմըղ օ-
լան մուհարէպէրլէր Պօմպէյ ճիվարըն
տա եումուրճագա գուրպան կիթ-
մէքտէ տըրլէր, պու տէհէլթլի
խասթալըգ կիթտիքէն եայըլմագ-
տա վէ չիտտէթ քէսպ իթմէքտէ
իմիշ :

ՄՈՒՀԱՐԷՊԷ

Ինկիլիլիլ օրտուսընըն թիւճէլա
չայը կէնքիւլ օլմասը Բրէթօրիա-
տան տախի թաստիգ էլլընըյօր :
վէ պիւտիլիլիլիլիլ քի փետր 22տէ
ինկիլիլիլիլ Գօլէսպէրի ճիվարընտա
Պօլլէրին իսթիքեաթալը իւղէ-
րինէ հիւճիւմ իտուպ կէրի սիւրիլ-
տիլէր : Էրթէսի կիւնիւ իքինճի
պիր հիւճիւմալը տախի կէրի
սիւրիլտիքտէն մատա բէք չօգ
թէլէլիլիլիլ վերտիլէր :

Պօլլէր գօմանտան ժէնէրալ Գը-
նօնթէ մայլէթ օրտուսը իլէ պէրա-
պէր Բուսուղէպէրի ճիվարընտա ին
կիլիլիլիլիլիլ մուհասէրէ օլընմըղ :
փետր. 21տէ պիւթիւն կիւն շէ-
տիտ մուհարէպէտէն սանրա, Գը-
նօնթէ միւթարէքէ թէքլիֆ իթ-
միշ իսէտէ ինկիլիլիլիլ Պօլլէրին
թէլիլիլիլ իլէ հալընըգ միւթարէքէ
օլապիլիլ տէյու ճէվապ վէրմէլէ-
րինտէ եէնիտէն աթէլէ գուլվէթ
վէրիլմիշ տըր վէ ժէնէրալ Գնօն-
թէ պիր Պօլլէր սաղ գալմասթա իւղ
րէ մուհարէպէյէ տէվամ իտէնէկի-
նի թէհտիտէն պիւտիլիլիլ տըր :
Պու միւսատէմէնին նէթիճէսի նէ
օլտըղըն ճիտտէն պիւտիլիլիլիլ : թէ
լէկրաֆալը եէքաիլիլիլիլ մուղա-
յիւ հալմատիլէր վէրմէքտէ տըր :
Պերլինտէն պիր թէլէկրաֆ Գնօն-
թէնին պիր եօլ պուլուպ մուհասէ-
րէտէն գուրթուլտըղընը պիւտիլիլիլ :

յօր . պաղը շայեաթա կէօրէ տէ,
կէօնա՝ շէտիտ պիր գալկատան
սօնրա ժէնէրալ Գնօնթէ 8000 Պօ-
լէր իլէ թէսլիլ օլընմըղ, պուլլար-
տան 1700 քիշի էօլիւ վէ եարէլի
տիւշմիւշ, քէզա Գնօնթէ վէ ժէ-
նէրալ Գիշնէր (ինկիլիլ գօմանտա-
նը) սաղ գօլընտան եարէլէնմիլլէր
Ռէյիլըր պու շայեաթը պիւտիլիլ
մէքլէ պէրապէր, անըն էլան թաս-
տիգ օլընմատըղընը իլալէ իտի-
յօր :

Քէզա Տիւրպանտան Ռէյիլըրէ
վէրիլէն պիր թէլէկրաֆ Լէպիսիլ-
լիլ մուհասէրէտէն գուրթուլտու-
լտըղը սէօլլէնիյօր տէմիշ խոր-
Ֆագաթ այնը թարիլտէ պաղա-
թէլէկրաֆալը Պօլլէրին լէտի-
միթ ճիվարընտա ինկիլիլիլ մէքը-
լարընա շէտիտ աթէլ իթմէքտէ
օլտըղարընը պիւտիլիլիլ :

ԹԱՏՐՈՆ ՍԱՆԴՐԱԼ

Փետր. 17 հինգշաբթի գիշը
վէսէլլօ հայ թատերախմբին կող-
մէ արտաքոյ կարգի շքեղ ներ-
կայացում հայերէն լեզուով «Մեծ
վարդան Մամիկոնեան կամ հայ-
րենիքի փրկիչը» երգախառն ող-
բերգութիւն 5 արարուած և 1
պատկեր :

Խիստ ծիծաղաշարժ զաւեց-
մը տաճկերէն լեզուով : Գիշերը
սովորական :

Փետր. 19 շաբաթ երեկոյ խըմ-
բին կողմէ պիտի տրուի «ընտա-
նեկան մեօ պարահանգէս դիւս-
կաւոր և անդիմակ» :
Մուշք 2 ֆրանք . տիկինները
այս մուտքէն ազատ են :

ԱՌԻԹԷՆ ՕԳՏՈՒԵՑԻՔ

Հայերենէ Պուկարերէն սորվե-
լու համար քերականութիւնը որ
ասկէ առաջ 4 լէվի կը ծախուէր,
այժմ գինը մէկ ու կէս լէվի ինծ
է և սպառելու ալ մօտ :

Դիմել Ա. Զարպահանեան գրա-
տուն :

Վառնա

ՆՈՐ

ԵՐԳԱՐԱՆ

ԿՍՍ

ՄՐՄՈՒՆԶ ՀԱՅՎԱԿԱՆ

Կը պարունակէ այսօր ժողո-
վուրդի ամեն դասակարգէ երգուող
հին և նոր գրեթէ բոլոր երգերը :
Կը ծախուի ԻՐԱՆԻՈՒՆԻ ԳԻՐԱՆ
գրատունը :

ԳԻՆ 1 ՖՐԱՆՔ

Отговорникъ Н. Драгулевъ
Варна, Печат. Н. Петровъ